

УДК: 330.15:504.06(4ЄС)(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.205.298-304>**Чала В.С.**

доктор економічних наук

Український державний університет науки і технологій

Chala Veronika

Dr. of Economic Sc.

Ukrainian State University of Science and Technology

<https://orcid.org/0000-0002-2233-2335>**Якуб С.В.**

Український державний університет науки і технологій

Yakub Stanislav

Ukrainian State University of Science and Technology

ДОСВІД ЄС ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ ЗЕЛЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Статтю присвячено дослідженню досвіду Європейського Союзу у впровадженні політики зеленого економічного зростання на регіональному рівні та можливостям його використання в Україні. У центрі аналізу – поєднання нормативно-фінансової архітектури ЄС (Європейський фонд регіонального розвитку, Когезійний фонд, Фонд справедливого переходу, програма REPowerEU) з інструментально-управлінською логікою (стратегії смарт-спеціалізації S3/S4, кластерні ініціативи, місійний підхід). Показано, що ефективність зелених трансформацій визначається не лише обсягами фінансування, а й здатністю регіонів інтегрувати ресурси у власні стратегії розвитку.

Розглянуто чотири типи регіональних моделей: соціально орієнтовану (вугільні регіони Польщі, Греції, Іспанії), інноваційно-промислову (Емілія-Романья з акцентом на циркулярну економіку), ресурсно-біоекономічну (Північна Карелія, Фінляндія) та місійно-лідерську (регіони Швеції та Данії). Проаналізовано систему моніторингу та індикаторів, що охоплюють зайнятість, перекваліфікацію, частку відновлюваних джерел енергії, розвиток кластерів і динаміку приватних інвестицій. Визначено ключові ризики: затримки з підготовкою планів справедливого переходу, нерівність у доступі до ресурсів, конфлікт між екологічними та соціальними цілями, фрагментація інструментів, слабка участь бізнесу й громад.

На основі досвіду ЄС сформульовано уроки для України: розробка регіональних «дорожніх карт» відновлення, інтеграція принципів смарт-спеціалізації, поєднання грантових і кредитних механізмів, створення регіональних обсерваторій для моніторингу, забезпечення балансу між екологічними та соціальними завданнями. Обґрунтовано, що зелений перехід може стати для України не лише екологічним, а й соціально-економічним проектом відновлення, що сприятиме інтеграції до європейського простору.

Ключові слова: сталий розвиток, зелене економічне зростання; Європейський Союз; регіональна політика; фонди згуртованості; Фонд справедливого переходу; REPowerEU; смарт-спеціалізація; циркулярна економіка; біоекономіка; регіональні стратегії; Україна; повоєнне відновлення.

EXPERIENCE OF THE EU IN IMPLEMENTING GREEN ECONOMIC GROWTH POLICY AT THE REGIONAL LEVEL: LESSONS FOR UKRAINE

The article is devoted to the analysis of the European Union's experience in implementing green economic growth policies at the regional level and to identifying possible lessons for Ukraine in the context of post-war recovery and European integration. The concept of green growth is interpreted as the combination of economic development with environmental imperatives, where ecological restrictions act as a stimulus for innovation and diversification rather than as a barrier to progress. The European Green Deal, adopted in 2019, serves as the overarching framework that institutionalizes this approach, setting the goal of climate neutrality by 2050 and mobilizing financial and regulatory instruments to support regions in transition.

A special emphasis is placed on the interaction between the EU's normative-financial architecture and its instrumental-managerial logic. On the one hand, the architecture is represented by the European Regional Development

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Чала В.С., Якуб С.В., 2025

Fund, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund, and the REPowerEU initiative, which together provide financial resources and regulatory conditions for a green transition. On the other hand, the managerial logic is reflected in the evolution of Smart Specialisation strategies (S3 to S4), the formation of regional clusters, and the use of mission-oriented approaches that allow regions to translate resources into concrete projects and innovation ecosystems.

The article analyzes different regional models that illustrate the diversity of approaches within the EU: the socially oriented trajectory of coal-dependent regions in Poland, Greece, and Spain; the innovation- and industry-driven circular economy model in Emilia-Romagna (Italy); the resource-based bioeconomy of North Karelia (Finland); and the mission-oriented leadership approach of Swedish and Danish regions. Monitoring systems and indicators are considered not as technical tools only, but as mechanisms of accountability and trust-building, covering employment, reskilling, renewable energy deployment, cluster dynamics, and investment flows.

The analysis identifies several structural risks that may undermine green growth at the regional level, including delays in approving territorial just transition plans, unequal access to EU resources, conflicts between environmental and social priorities, fragmentation of instruments, and insufficient participation of businesses and local communities.

Based on this review, the article formulates key lessons for Ukraine: the necessity of regional recovery roadmaps modeled on territorial just transition plans; the integration of Smart Specialisation into regional strategies; the combination of grants and loans to scale investment; the creation of regional observatories for monitoring employment and skills; and the balancing of ecological and social objectives to maintain public trust. The conclusion highlights that for Ukraine, green transition should not be reduced to environmental policy alone but should be understood as a comprehensive socio-economic recovery project, reinforcing resilience and facilitating integration into the European Union.

Keywords: sustainable development, green economic growth; European Union; regional policy; cohesion funds; Just Transition Fund; REPowerEU; smart specialisation; circular economy; bioeconomy; regional strategies; Ukraine; post-war recovery.

JEL classification: Q56, R11, R58, O52

Постановка проблеми. У сучасній європейській політиці розвитку дедалі більшої ваги набуває концепція «зеленого економічного зростання», що поєднує потребу забезпечення економічної динаміки з імперативом екологічної безпеки. Ідеться про інтеграцію принципів ощадливого використання ресурсів, декарбонізації та інноваційної трансформації у традиційні моделі зростання. Таким чином, зелене зростання розглядається як нова парадигма, у якій екологічні обмеження не гальмують економіку, а стають стимулом для технологічного оновлення та диверсифікації виробництва.

Важливою рамкою для інституціоналізації цієї концепції став Європейський зелений курс (European Green Deal), ухвалений у 2019 р. Він заклав основу для формування єдиної стратегії сталого розвитку, що охоплює всі рівні управління – від наднаціонального до локального. Саме у межах Green Deal було визначено мету кліматичної нейтральності ЄС до 2050 р., а також окреслено інструменти фінансування та механізми підтримки регіональних економік у процесі переходу.

Регіональний рівень посідає тут ключове місце, адже саме в регіонах зосереджуються основні виклики та ресурси переходу: енергетична інфраструктура, промислові кластери, трудові ринки та локальні екосистеми. Досвід ЄС показує, що реалізація зеленого курсу не може бути уніфікованою: кожен регіон формує власні траєкторії, спираючись на специфіку ресурсної бази, структуру економіки та соціальні потреби. Звідси політика зеленого економічного зростання постає не лише як загальноєвропейська стратегія, а й як сукупність практик регіонального розвитку.

Для України вивчення цього досвіду має особливу актуальність. По-перше, європейська інтеграція

передбачає поступове узгодження екологічної та економічної політики з нормами ЄС. По-друге, повоєнне відновлення потребує нових моделей, які б поєднували відбудову інфраструктури та промисловості з вимогами сталості та енергоефективності. І нарешті, регіональний вимір є визначальним, адже саме регіони стануть майданчиками для апробації нових зелених стратегій. Саме тому аналіз практик ЄС дозволяє окреслити можливі сценарії та інструменти для українських регіонів у процесі трансформації.

Аналіз досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі концепція зеленого зростання та пов'язані з нею питання розглядаються переважно в контексті сталого розвитку й екологізації економіки. Значна увага приділяється аналізу макроекономічних передумов переходу до зеленої моделі (наприклад, у працях Т. Кваши, Л. Мусіної, К. Сич та ін.), оцінюванню фінансових механізмів (А. Білоконь), а також дослідженню правових та інституційних аспектів впровадження екологічних стандартів (О. Панухник, В. Янчинський, О. Курах).

Попри розмаїття підходів, більшість українських досліджень фокусується або на загальнодержавному рівні, або на окремих секторах (енергетика, транспорт, аграрний сектор). Регіональний вимір, як правило, залишається на периферії уваги. Лише поодинокі праці торкаються специфіки регіональних стратегій сталого розвитку чи інтеграції принципів зеленої економіки у місцеві програми (наприклад, дослідження О. Марченко щодо комбінації цифрового та екологічного векторів у регіональних стратегіях або напрацювання Ю. Орловської, Г. Євсєєвої, К. Гончарової на тему кластерів «екологобудівництва» в регіональній політиці).

Таким чином, хоча в українській науці вже

закладено теоретичні основи вивчення зеленого зростання, системного аналізу практик ЄС на регіональному рівні, їхнього зв'язку з інструментами політики згуртованості та потенційної адаптації для України досі бракує. Саме це зумовлює особливості даної статті: вона спрямована на виявлення конкретних механізмів і кейсів регіонального розвитку в ЄС, що можуть бути безпосередньо використані у процесі відновлення та трансформації українських регіонів.

Мета статті полягає у виявленні та систематизації практик впровадження політики зеленого економічного зростання на регіональному рівні в Європейському Союзі та обґрунтуванні можливостей адаптації цього досвіду для формування стратегій відновлення й трансформації регіонів України.

Виклад основного матеріалу. Політика зеленого економічного зростання в ЄС базується на чітко визначеній нормативно-фінансовій архітектурі. Центральне місце тут посідають Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) та Кофінансовий фонд (CF), діяльність яких регулюється Регламентом (ЄС) 2021/1058 [1]. Відповідно до нової рамки 2021–2027 рр., одним із п'яти головних цільових пріоритетів (Policy Objective 2) визначено «Більш зелену, низьковуглецеву Європу». Це означає, що ресурси фондів спрямовуються на енергоефективність, відновлювану енергетику, адаптацію до змін клімату та розвиток циркулярної економіки [2].

Важливою інновацією стало створення Фонду справедливого переходу (JTF) (Регламент (ЄС) 2021/1056), який покликаний підтримати регіони, залежні від видобутку вугілля або від карбонінтенсивних галузей. Особливість JTF полягає у вимозі розробки територіальних планів справедливого переходу (Territorial Just Transition Plans, TJTP), що визначають траєкторії економічної та соціальної трансформації кожного конкретного регіону [3]. Таким чином, підтримка надається не «галузям узагалі», а територіям із їхніми проблемами зайнятості, соціальної згуртованості та економічної диверсифікації.

Додатковим фінансовим імпульсом стала програма REPowerEU, ухвалена у 2022 році як відповідь на енергетичну кризу. Вона дозволила мобілізувати ресурси Механізму відновлення та стійкості (RRF) і переорієнтувати їх на прискорення розвитку відновлюваних джерел енергії, зменшення залежності від імпорту російських енергоносіїв та підтримку регіональних енергетичних проєктів [4; 5]. Таким чином, архітектура ЄС поєднує традиційні фонди згуртованості з новими фінансовими механізмами, забезпечуючи багаторівневу підтримку зелених трансформацій.

Проте самі ресурси й нормативи ще не гарантують успіху: вирішальним є те, як регіони здатні використати їх у власних економічних і соціальних умовах. Саме тут на перший план виходить інструментально-управлінська логіка. У цьому контексті ключове значення має стратегія смарт-спеціалізації (Smart Specialisation Strategy, S3). Запроваджена як вимога ще у попередньому бюджетному періоді, вона стала головним механізмом поєднання регіональних інноваційних систем із загальноєвропейськими цілями. У

новому циклі 2021–2027 рр. відбувається еволюція цього підходу у новий формат, який відображає логіку місійної та трансформативної інноваційної політики.

Це передбачає, що регіональні стратегії більше не обмежуються підтримкою «традиційних» галузей, а формують цілісні інноваційні екосистеми, здатні відповісти на глобальні екологічні виклики. Важливими елементами цього підходу є розвиток кластерів, підтримка міжрегіональної кооперації та створення ланцюгів доданої вартості, орієнтованих на зелені технології [6, р. 13, 55]. Іншими словами, інструментально-управлінська логіка ЄС не лише фінансує окремі проєкти, а й задає правила формування нової економічної структури на рівні регіонів.

Для оцінки ефективності європейської політики зеленого зростання регіонів пропонуємо розглянути регіональні практики впровадження політики зеленого економічного зростання в ЄС. Взагалі реалізація політики зеленого зростання на регіональному рівні в ЄС має надзвичайно різноманітні форми. Це зумовлено тим, що вихідні умови регіонів суттєво відрізняються: одні стикаються з проблемою згорання вугільної промисловості, другі – з потребою екологізації будівельного сектору, а треті – із завданням розбудови нових галузей на основі біоресурсів. Саме через це регіональний рівень стає лабораторією пошуку різних моделей зеленого переходу.

Вугільні регіони як випробувальний полігон «справедливого переходу».

Найбільш наочними є приклади Сілезії (Польща), Західної Македонії (Греція) та Астурії (Іспанія). Вони стали символами соціальних викликів, пов'язаних із згоранням традиційної індустрії. У Сілезії створено Регіональну обсерваторію переходу, яка системно відстежує зміни на ринку праці, координує перекваліфікацію понад 100 тис. працівників і прогнозує створення близько 27 тис. нових робочих місць [7]. У Західній Македонії фінансування через Public Sector Loan Facility дало змогу поєднати грантові ресурси та кредити ЄІБ, що дозволило уникнути хаотичного «закриття шахт» без плану розвитку альтернатив [8]. В Іспанії JTF-програма охоплює кілька регіонів одночасно, що демонструє модель мультитериторіальної координації [9]. Спільним у цих кейсах є те, що зелене зростання тут розглядається насамперед як соціальний контракт, де економічна диверсифікація й створення нових робочих місць є не менш важливими, ніж скорочення викидів.

Циркулярна економіка як інноваційний вектор регіональної політики.

Інший підхід демонструє регіон Емілія-Романья (Італія). Тут стратегія смарт-спеціалізації інтегрована із завданнями циркулярної економіки. У конкурсах ERDF пріоритет отримують проєкти, що впроваджують промислову симбіозію: підприємства об'єднуються у кластери, де відходи одних стають ресурсом для інших [10, р. 59–62]. Така модель показує, як регіональна політика може «защити» екологічні принципи в механізми підтримки інновацій, перетворюючи циркулярність із гасла на реальну умову фінансування.

Біоекономіка як стратегія диверсифікації північних регіонів.

Приклад Північної Карелії (Фінляндія) демонструє іншу логіку – використання місцевої ресурсної бази. Регіон ухвалив стратегію «Oil-free and Low-Carbon 2040», яка орієнтована на розвиток лісової біоекономіки: виробництво біопалива, інноваційних деревних матеріалів, експорт технологій сталого лісокористування. У поєднанні з кліматично-енергетичними планами це створює цілісний сценарій, де біоекономіка виступає одночасно і галуззю, і просторовою стратегією [11]. Порівняння з іншими європейськими регіонами (наприклад, Рурською областю в Німеччині чи Баскською країною в Іспанії) показує, що драйверами успіху можуть бути як інституційна спроможність, так і наявність природних ресурсів, але обов'язковою умовою лишається поєднання обох чинників.

Скандинавські місійні підходи.

На більш високому рівні організації перебувають шведські регіони – Готланд, Норрботтен, Вестра Йоталанд. Тут підготовка територіальних планів справедливого переходу супроводжується активною участю місцевих громад, університетів і бізнесу. Важливим є те, що ці плани не зводяться до переліку проєктів, а формують довгострокові місії: від досягнення кліматичної нейтральності до створення центрів «зелених» технологій світового рівня. У цьому сенсі Скандинавія демонструє перехід від «зеленого зростання як адаптації» до «зеленого зростання як лідерства» [12].

Регіональні стратегії зеленого зростання в ЄС набувають конкретного виміру лише тоді, коли їхня реалізація супроводжується чітким моніторингом. Вимірюваність переходу – це не лише бюрократична вимога, а й засіб легітимації політики в очах громад та бізнесу. Саме завдяки системі індикаторів регіони демонструють, що фінансування з фондів ЄС трансформується у відчутні зміни [13].

У вугільних регіонах (Сілезія, Західна Македонія) головним маркером стає динаміка на ринку праці: кількість осіб, що пройшли перекваліфікацію, нові робочі місця у сферах ВДЕ та сервісних індустріях, зниження частки зайнятих у видобувній промисловості. Для Польщі саме публікація даних Регіональної обсерваторії переходу стала сигналом того, що соціальний контракт виконується.

У регіонах, які роблять ставку на циркулярну економіку, ключовим є вимірювання зменшення відходів та частки підприємств, залучених до промислового симбіозу. Емілія-Романья, наприклад, відслідковує кількість циркулярних проєктів, профінансованих з ERDF, і частку матеріалів, які повторно використовуються у промислових кластерах. Це дозволяє показати бізнесу й громадянам, що циркулярність виходить за рамки декларацій [14].

Для біоекономічних стратегій (Північна Карелія) індикатори вибудовуються навколо обсягів використання біомаси, скорочення імпорту викопного палива та зростання частки експорту зелених технологій. Тут моніторинг має подвійну функцію: він і демонструє рух до кліматичної нейтральності, і підтверджує

конкурентоспроможність регіону на глобальному ринку.

У нордичних регіонах, що працюють за місійним підходом (Швеція, Данія), відстежуються комплексні KPI: рівень кліматичної нейтральності території, кількість зелених інноваційних кластерів, обсяг приватних інвестицій у нові технології. Моніторинг тут використовується як елемент стратегічної комунікації: регіони звітують про досягнення перед ЄС і водночас формують власний імідж лідерів зеленого переходу.

Таким чином, система метрик і моніторингу у ЄС має багатовимірний характер: від соціальних індикаторів справедливого переходу до інноваційних та експортних показників [14]. Вона не лише контролює ефективність витрачання коштів, але й стає інструментом формування довіри між регіональною владою, громадами та європейськими інституціями. Саме через прозорість і регулярність звітності зелене зростання перестає бути набором декларацій і набуває конкретного змісту на рівні територій.

Попри масштабність інституційної та фінансової підтримки, регіональні стратегії зеленого зростання не позбавлені вразливостей. Значна їх частина випливає з того, що навіть найкращі механізми моніторингу не можуть усунути структурних проблем соціально-економічного розвитку:

1. Затримки з плануванням і реалізацією – у багатьох регіонах процес затвердження територіальних планів справедливого переходу (TJTP) затягнувся на роки, що призвело до відставання у фінансуванні та втрати довіри громад. Особливо відчутно це проявилось у вугільних регіонах, де швидке закриття шахт не супроводжувалося адекватною швидкістю створення нових робочих місць [13].

2. Нерівність у доступі до ресурсів – регіони з високою адміністративною спроможністю (наприклад, Сілезія чи Емілія-Романья) змогли ефективно залучити кошти ЄС, тоді як менш підготовлені території не мали достатньої кількості якісних проєктів. Це створює ризик посилення територіальних диспропорцій замість їх зменшення.

3. Конфлікт цілей – політика зеленого зростання часто стикається з дилемою між екологічними та соціально-економічними завданнями. Прискорена декарбонізація може призвести до втрати робочих місць, які важко компенсувати в короткій перспективі. У випадку з Західною Македонією було зафіксовано протести місцевих громад через побоювання втрати стабільного доходу [8].

4. Фрагментація інструментів і слабка координація – велику кількість програм і фондів (ERDF, CF, JTF, REPowerEU, Horizon Europe) регіональним органам складно інтегрувати у єдину логіку. Це породжує дублювання проєктів, розпорошення ресурсів і відсутність синергії між економічними та екологічними ініціативами [13].

5. Обмежена участь бізнесу та громад – у низці регіонів рівень залучення малого і середнього бізнесу до зелених програм залишається низьким. Часто участь обмежується великими компаніями або публічними

установами, тоді як саме МСП могли б стати рушіями інновацій і створення робочих місць. Подібні проблеми фіксуються і з боку громадян: формальне громадське обговорення не завжди перетворюється на реальний діалог.

Таким чином, головні ризики політики зеленого зростання у ЄС зосереджені не стільки у відсутності фінансів, скільки у слабкості інституційної реалізації: запізнити плани, нерівний доступ, суперечливі цілі, розпорошення ресурсів і обмежена участь стейкхолдерів. Усунення цих вузьких місць визначає, чи зможе зелений перехід справді трансформувати регіони, а не залишитися набором декларацій.

Аналіз регіональних практик зеленого зростання в ЄС дозволяє сформулювати кілька принципових висновків, релевантних для українського контексту:

1. Регіон як ключова арена зеленого переходу.

Досвід ЄС підтверджує: саме регіони є простором, де стикаються виклики та можливості – від занепаду традиційних галузей до появи нових індустрій. Для України це означає необхідність виходу за межі загальнодержавних програм і розробку окремих регіональних «дорожніх карт» відновлення, у яких екологічний та соціально-економічний вимір будуть інтегровані.

2. Плановість і прозорість як умова довіри.

Модель територіальних планів справедливого переходу (JTTP) у ЄС показала, що чіткий документ із визначеними етапами, ресурсами та показниками дозволяє уникнути хаотичності та зберегти довіру громад. В українських умовах аналог JTTP міг би стати обов'язковим елементом для шахтарських і промислових регіонів (Львівсько-Волинський басейн, Кривбас, частина Донбасу), де ризики соціальної напруги особливо високі.

3. Смарт-спеціалізація як місток до інновацій.

Розвиток S3 у ЄС засвідчив ефективність поєднання регіональних інноваційних екосистем із завданнями зеленого курсу. Для України інтеграція смарт-спеціалізації у стратегії регіонального розвитку дозволить поєднати підтримку традиційних секторів із розвитком нових зелених кластерів – від біоенергетики та деревообробки до циркулярних технологій у будівництві.

4. Поєднання грантів і кредитів.

Приклад Західної Македонії показав, що оптимальною є комбінація грантових ресурсів (JTF) та пільгових кредитів (ЄІБ, ЄБРР). Українські регіони, готуючись до інтеграції у політику згуртованості, мають від початку будувати фінансові пакети на принципі змішаного фінансування, що дозволить масштабувати обсяги інвестицій.

5. Регіональні обсерваторії як механізм моніторингу.

Сілезький досвід демонструє, що системний моніторинг зайнятості, навичок і проєктів дозволяє робити політику прозорою та гнучкою. Для України створення подібних регіональних обсерваторій могло б стати частиною інституційного забезпечення відновлення. Це дало б змогу не лише контролювати ефективність, а й оперативно коригувати політику.

6. Баланс між екологічними та соціальними цілями.

Головний урок ЄС – надмірне акцентування на декарбонізації без урахування соціальних наслідків веде до протестів і втрати довіри. Для України, яка вже перебуває у стані війни й високої соціальної напруги, пріоритет має бути у балансуванні: зелені технології повинні йти поруч із гарантіями зайнятості, перекваліфікацією та створенням нових робочих місць.

7. Попередження фрагментації.

Європейський досвід показав, що надмірне розмаїття інструментів може призводити до розпорошення зусиль. Українській регіональній політиці слід уникати дублювання між державними програмами, донорськими ініціативами та місцевими проєктами, створюючи єдину платформу координації.

Таким чином, український контекст підштовхує до адаптації не окремих елементів, а цілісної логіки ЄС: ресурси мають бути підкріплені планами, плани – прозорими метриками, а метрики – механізмами корекції. Лише у такому поєднанні зелений перехід може стати не декларацією, а реальним механізмом повоєнного відновлення й інтеграції до європейського економічного простору.

Висновки. Досвід Європейського Союзу переконливо засвідчує, що політика зеленого економічного зростання набуває реального змісту лише тоді, коли вона поєднує нормативно-фінансову архітектуру з інструментальною логікою управління на рівні регіонів. Фонди згуртованості, Фонд справедливого переходу та програма REPowerEU створюють рамки й ресурси, тоді як смарт-спеціалізація, міжрегіональні кластери та місійні підходи забезпечують механізми їх ефективного використання.

Регіональні практики ЄС демонструють різні траєкторії зеленого переходу: соціально орієнтовану (вугільні регіони), інноваційно-промислову (циркулярна економіка), ресурсно-біоекономічну (північні регіони) та місійно-лідерську (нордичні країни). Їх об'єднує прагнення інтегрувати екологічні цілі у стратегії економічного розвитку, спираючись на місцеву специфіку.

Для України ці підходи мають не теоретичне, а практичне значення. Повоєнне відновлення неможливе як «повернення до старих моделей»; воно має стати простором апробації зелених стратегій, що поєднують відбудову інфраструктури, модернізацію промисловості та підвищення якості життя громадян. Ключовими орієнтирами виступають: плановість та прозорість рішень, інтеграція смарт-спеціалізації, поєднання грантових і кредитних ресурсів, а також створення інституцій моніторингу.

Таким чином, вітчизняна наукова та практична дискусія отримує новий імпульс: завдання полягає не в копіюванні європейських моделей, а в адаптації їх до специфічних умов нашої країни. Це передбачає одночасну увагу до екологічних, економічних та соціальних вимірів відбудови, що дозволить зробити зелений перехід не гаслом, а реальним інструментом регіонального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Regulation (EU) 2021/1058 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund. Official Journal of the EU, L 231, 30.6.2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj/eng>
2. EUR-Lex. European Regional Development Fund (ERDF) and Cohesion Fund (CF) 2021–2027. Summary. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A4390410>
3. Regulation (EU) 2021/1056 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 establishing the Just Transition Fund. Official Journal of the EU, L 231, 30.6.2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj/eng>
4. European Commission. REPowerEU Plan. Brussels: COM(2022)230 final, 18.5.2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN>
5. European Commission. REPowerEU: three years on. Brussels: Publications Office of the EU, 2025. URL: <https://commission.europa.eu/repowereu-3-years-on>
6. Reid A., Steward F., Miedzinski M., Aligning smart specialisation with transformative innovation policy. Lessons for implementing challenge-led missions in smart specialisation, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, doi:10.2760/359295, JRC134466.
7. European Commission. Just Transition Platform Case study: Regional observatory of the transition process in Silesia (ROPT). URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7413
8. European Commission. The transition towards a greener future of Western Macedonia is the first project supported by the European Union's Public Sector Loan Facility. URL: https://cinea.ec.europa.eu/news-events/news/transition-towards-greener-future-western-macedonia-first-project-supported-european-unions-public-2023-11-07_en
9. European Commission. Just Transition Programme Spain 2021–2027. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/in-your-country/programmes/2021-2027/es/2021es16jtp001_en
10. Harding R., Nauwelaers C., Cohen C., Seigneur I. Fostering the Green Transition through Smart Specialisation. Brussels: European Commission, 2021. P. 59–62. URL: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC123169/JRC123169_01.pdf
11. Interreg Europe. North Karelian Smart Forest Bioeconomy Strategy. 2020. URL: https://projects2014-2020.interreg.europa.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1539767691.pdf
12. Moodie J., Tapia C., Löfving L., Gassen N.S., Cedergren E. Towards a Territorially Just Climate Transition—Assessing the Swedish EU Territorial Just Transition Plan Development Process. Sustainability 2021, 13, 7505. <https://doi.org/10.3390/su13137505>
13. Foray D. Smart Specialisation Strategies need to enter a third historical phase to promote truly sustainable development in regional. JRC Working Paper Series For a Fair, Innovative and Sustainable Economy. 06/2025. Seville: European Commission, 2025. JRC142617. URL: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC142617/JRC142617_01.pdf
14. Gianelle C., Kyriakou D., Cohen C. and Przeor M. (eds). Implementing Smart Specialisation: A Handbook. Brussels: European Commission, 2016. EUR 28053 EN, doi:10.2791/610394

References

1. Regulation (EU) 2021/1058 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund. (2021). Official Journal of the European Union, L 231, 30.6.2021. URL: eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj/eng
2. EUR-Lex. (n.d.). European Regional Development Fund (ERDF) and Cohesion Fund (CF) 2021–2027. Summary. URL: eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A4390410
3. Regulation (EU) 2021/1056 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 establishing the Just Transition Fund. (2021). Official Journal of the European Union, L 231, 30.6.2021. URL: eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj/eng
4. European Commission. (2022). REPowerEU Plan. COM(2022)230 final. URL: eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN
5. European Commission. (2025). REPowerEU: three years on. Publications Office of the EU. URL: commission.europa.eu/repowereu-3-years-on
6. Reid, A., Steward, F., & Miedzinski, M. (2023). Aligning smart specialisation with transformative innovation policy: Lessons for implementing challenge-led missions in smart specialisation (JRC134466). Publications Office of the European Union. DOI: 10.2760/359295
7. European Commission. (2022). Just Transition Platform Case study: Regional observatory of the transition process in Silesia (ROPT). URL: ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7413
8. European Commission. (2023). The transition towards a greener future of Western Macedonia is the first

project supported by the European Union's Public Sector Loan Facility. CINEA. URL: cinea.ec.europa.eu/news-events/news/transition-towards-greener-future-western-macedonia-first-project-supported-european-unions-public-2023-11-07_en

9. European Commission. (2022). Just Transition Programme Spain 2021–2027. URL: ec.europa.eu/regional_policy/in-your-country/programmes/2021-2027/es/2021es16jtp001_en

10. Harding, R., Nauwelaers, C., Cohen, C., & Seigneur, I. (2021). Fostering the green transition through smart specialisation (pp. 59–62). European Commission. URL: publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC123169/JRC123169_01.pdf

11. Interreg Europe. (2020). North Karelian Smart Forest Bioeconomy Strategy. URL: projects2014-2020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1539767691.pdf

12. Moodie, J., Tapia, C., Löfving, L., Gassen, N.S., & Cedergren, E. (2021). Towards a Territorially Just Climate Transition – Assessing the Swedish EU Territorial Just Transition Plan Development Process. *Sustainability*, 13, 7505. <https://doi.org/10.3390/su13137505>.

13. Foray, D. (2025). Smart Specialisation Strategies need to enter a third historical phase to promote truly sustainable development in regional (JRC142617). JRC Working Paper Series For a Fair, Innovative and Sustainable Economy. European Commission. URL: publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC142617/JRC142617_01.pdf

14. Gianelle, C., Kyriakou, D., Cohen, C., & Przeor, M. (Eds.). (2016). Implementing smart specialisation: A handbook (EUR 28053 EN). European Commission. DOI: 10.2791/610394

Дата надходження статті: 05.09.2025 р.

Дата прийняття статті до друку: 22.09.2025 р.